KULTURUTSKOTTETS BETÄNKANDE nr 12/1988-89 med anledning av landskapsstyrelsens framställning till landstinget med förslag till
1) landskapslag om Ålands yrkesskola,
2) landskapslag angående ändring av 1 § landskapslagen om studiesociala förmåner för elever i yrkesutbildningsanstalter och gymnasiet, samt
3) landskapslag angående ändring av 1 § landskapslagen om finansiering av yrkesutbildningsanstalter.

Landstinget har den 10 april 1989 inbegärt kulturutskottets yttrande över nämnda framställning. Med anledning härav får utskottet, som i ärendet hört rektorn vid Ålands yrkesskola Gunnar Lemquist, yrkesutbildningsinspektören Gösta Helander samt elevrepresentanterna Henrik Fagerlund och Werner Sundberg, anföra följande.

Landskapsstyrelsens framställning innehåller förslag till en helt ny lag om Ålands yrkesskola som skulle ersätta den gällande landskapslagen om Ålands yrkesskola. Den nuvarande landskapsförordningen om Ålands yrkesskola upphävs och ersätts förutom av stadganden i lagen av ett reglemente för yrkesskolan. Reglementet fastställs av landskapsstyrelsen och kan vid behov ändras i enlighet med utvecklingens krav.

Lagförslaget innehåller bestämmelser som innebär en delegering av uppgifter och ansvar till skolans direktion, lärarkollegium och rektor. Principer och lösningar som tidigare omfattats för andra skolor på gymnasialstadiet har beaktats i lagförslaget.

Detaljmotivering

1 §. Utskottet anser att lagens första paragraf bör innehålla en målsättning för skolan enligt vilken utbildningen i första hand skall tillgodose den åländska ungdomens behov av yrkesutbildning. Härigenom utesluts inte möjligheterna att anta elever från andra orter och övriga Norden. Utskottet anser vidare att det i lagen bör ingå en bestämmelse som möjliggör att vid skolan utförs beställningsarbeten och att det i undervisningen ingår olika former av service- och arbetsverksamhet såsom, matlagning, bilreparationer, mindre byggprojekt och dylikt.

3 §. Ordföranden Barbro Sundback anser att 2 mom. bör utformas så att direktionen skulle bestå av minst åtta medlemmar. Av dessa skulle hälften väljas bland personer som företräder arbetsgivar- och arbetstagarorganisationerna inom de yrkesområden som berörs av yrkesskolans verksamhet. Ordföranden Barbro Sundback fogar i detta avseende en reservation till betänkandet.

4 §. Förutom direktionens ordförande och viceordförande bör även rektor eller minst tre direktionsmedlemmar ha rätt att kräva sammankallande av direktionen för behandling av visst ärende. Tillägget följer tidigare lagstiftningspraxis i fråga om övriga landskapslagar inom utbildningsväsendet.

5 §. 1 mom. har utformats i enlighet med motsvarande bestämmelser i övriga lagar inom yrkesutbildningen.

6 §. Utskottet föreslår att direktionen skulle medges rätt att fastställa det materiella innehållet i utbildningslinjernas läroplaner, medan landskapsstyrelsen såsom föreslås i 12 § skulle fastställa grunderna för läroplanerna. Det torde vara tillfyllest att landskapsstyrelsen anger riktlinjerna och att detaljbesluten fattas av direktionen. Sålunda undviks vid landskapsstyrelsen handläggningen av sådana ärenden som mera ändamålsenligt kan behandlas på lägre nivå.

De i paragrafen ingående punkternas ordningsföljd har ändrats i konsekvens med innehållet och en komplettering har gjorts sålunda att det ankommer på direktionen att besluta om intagningen av elever. Utskottet anser att det klart bör framgå vilken instans som ansvarar för elevintagningen till skolan.

7 §. Paragrafen har förtydligats beträffande rektors arbetsuppgifter.

8 §. Utskottet anser att endast de lärare som har minst åtta veckotimmars undervisningsskyldighet skall ingå i lärarkollegiet på samma sätt som t.ex. i Ålands tekniska läroverk och Ålands lantmannaskola. Övriga lärare bör dock ha rätt att närvara och yttra sig vid kollegiets möten.

9 §. Med beaktande av betygssystemens utveckling föreslår utskottet att ordet "vitsord" för eleverna ersätts med ordet "elevbedömning". Ordet bedömning ger även möjlighet till verbal beskrivning av elevernas prestationer.

11 §. Paragrafen har kompletterats så att i reglementet även kan intas bestämmelser om lärarnas och de övriga tjänstemännens fortbildning.

12 §. I konsekvens med det föreslagna stadgandet i § 6 om direktionens rätt att fastställa läroplanernas materiella innehåll föreslås i denna paragraf att landskapsstyrelsen fastställer grunderna för läroplanerna.

17 §. Utskottet föreslår att skolans elevförening skall verka i samråd med lärarkollegiet och under dess tillsyn. Att föreningen verkar under kollegiets tillsyn innebär främst att lärarna skall ha möjlighet att överblicka den verksamhet som försiggår inom skolområdet. De föreslagna stadgandena följer bestämmelserna i övriga lagar inom utbildningsområdet.

Med hänvisning till det ovan anförda får utskottet vördsamt föreslå

att Landstinget måtte antaga det i framställningen ingående första lagförslaget i följande lydelse

L a n d s k a p s l a g
om Ålands yrkesskola

(Ingressen lika som i framställningen.)

1 kap.
Allmänna bestämmelser

1 §

Vid Ålands yrkesskola ges grundläggande yrkesutbildning på gymnasialstadiet i första hand avsedd att tillgodose åländska ungdomars behov. Dessutom kan vid skolan ordnas vidareutbildning och fortbildning samt kursverksamhet. Vid skolan kan också anordnas service- och arbetsverksamhet som ansluter till utbildningen.

2 §

(Lika som i framställningen.)

2 kap.
Förvaltning

3 §

(Lika som i framställningen.)

4 §

Direktionen sammankallas av ordföranden eller vid förfall för honom av viceordföranden. Direktionen skall sammankallas för behandling av visst ärende då rektor eller minst tre direktionsmedlemmar det kräver.

5 §

Direktionen är beslutför då ordföranden eller viceordföranden och minst hälften av de övriga medlemmarna är närvarande. Är personlig ersättare för direktionsmedlem förhindrad att delta i sammanträde får annan ersättare inkallas.

(2 mom. lika som i framställningen.)

6 §

Direktionen skall

1) tillse att undervisningen vid skolan sköts och utvecklas på ett ändamålsenligt sätt,

2) övervaka att skolans förvaltning och ekonomi sköts lagenligt och ändamålsenligt,

3) uppgöra samt tillställa landskapsstyrelsen berättelse över skolans verksamhet,

4) fastställa ordningsstadga för skolan och uppgöra förslag till reglemente,

5) fastställa läroplanernas innehåll, skolans arbetsordning och läsordning samt timfördelningsplan mellan lärarna,

6) utse klassföreståndare och föreståndare för utbildningslinje,

7) årligen uppgöra och tillställa landskapsstyrelsen berättelse över skolans verksamhet,

8) på framställning av elevantagningsnämnden besluta om intagning av elever till skolan,

9) på framställning av lärarkollegiet avgöra ärende som rör avstängande av elev från skolan,

10) avge av landskapsstyrelsen begärda utlåtanden och göra framställningar som avser att främja skolans verksamhet, samt

11) handlägga övriga ärenden som ankommer på direktionen.

7 §

Rektor skall

1) leda och övervaka skolans verksamhet och skötsel,

2) bereda och föredra ärenden vid direktionens och lärarkollegiets sammanträden,

3) ansvara för skolans ekonomi,

4) ansvara för skolans utrustning,

5) ansvara för att matrikel förs över skolans lärare och övriga personal samt över skolans elever och deras studieprestationer,

6) i samråd med skolans lärare godkänna läroböcker och läromedel som skall användas i skolan,

7) uppgöra förslag till läsordning, arbetsordning och timfördelningsplan, samt

8) handha övriga uppgifter som hänför sig till ledningen och övervakningen av skolan.

(2 mom. lika som i framställningen.)

8 §

Till lärarkollegiet hör rektor och de lärare som har minst åtta veckotimmars undervisningsskyldighet vid skolan. Övriga lärare har rätt att närvara och yttra sig vid kollegiets sammanträden.

(2 mom. lika som i framställningen.)

9 §

Lärarkollegiet skall

1) uppgöra förslag till ordningsstadga för skolan,

2) utföra elevbedömning,

3) yttra sig över förslag till arbetsordning, läsordning och timfördelningsplan mellan lärarna,

4) fatta beslut i disciplinära ärenden samt vid behov göra framställning till direktionen om elevs skiljande från skolan,

5) avge yttranden i frågor som hänskjutits till kollegiet och göra de framställningar som kollegiet finner behövliga för att främja undervisningen, samt

6) behandla övriga ärenden som ankommer på lärarkollegiet.

10 §

(Lika som i framställningen.)

11 §

För yrkesskolan skall finnas ett reglemente som fastställs av landskapsstyrelsen. Reglementet skall innehålla bestämmelser åtminstone om

1) arbetsårets längd och antalet arbetsdagar under arbetsåret,

2) lärarnas och de övriga tjänstemännens arbetsuppgifter och fortbildning,

3) intagning av elever, speciella inträdesfordringar, elevbedömning, dimission samt utfärdande av särskilda kursintyg,

4) val av lärarmedlem och personalmedlem samt elevrepresentant till direktionen, samt

5) övriga angelägenheter vilka med stöd av denna lag eller särskilda föreskrifter skall ingå i reglementet.

3 kap.
Undervisning

12 §

Grundläggande yrkesutbildning ges vid utbildningslinje. Landskapsstyrelsen beslutar om inrättande av utbildningslinjer och fastställer grunderna för läroplanerna.

13-15 §§

(Lika som i framställningen.)

4 kap.
Elever

16 §

(Lika som i framställningen.)

17 §

Vid yrkesskolan bildar eleverna en elevförening som verkar i samråd med lärarkollegiet och under dess tillsyn.

18 §

(Lika som i framställningen.)

5 kap.
Personal

19-23 §§

(Lika som i framställningen.)

6 kap.
Särskilda bestämmelser

24-26 §§

(Lika som i framställningen.)

Utskottet föreslår vidare

att de i framställningen ingående andra och tredje lagförslagen måtte antagas oförändrade.

Mariehamn den 29 maj 1989

På kulturutskottets vägnar:

Barbro Sundback
ordförande

Bjarne Pettersson
sekreterare

Närvarande vid ärendet avgörande behandling: ordföranden Sundback, viceordföranden Nordberg samt ledamöterna Fagerholm (delvis), Lindeman och Öberg.

Reservation

Undertecknad reserverar sig mot förslaget i 3 § med följande motiveringar:

Yrkesutbildningen vid Ålands yrkesskola bedrivs i hög grad med beaktande av den åländska arbetsmarknadens särdrag och behov. En av direktionens viktigaste uppgifter är att tillse att undervisningen bedrivs på ett ändamålsenligt sätt, också med hänsyn till yrkeselevernas möjligheter att erhålla arbete på den åländska arbetsmarknaden efter slutförda yrkesstudier.

Arbetsgivar- och arbetstagarorganisationerna har den bästa helhetssynen över arbetsmarknadens behov av yrkesutbildad arbetskraft. Inom arbetsmarknadsorganisationerna finns dessutom personer med god branschkännedom inom de yrkesområden som berör yrkesskolans verksamhet.

Med hänsyn till detta anser jag att minst fyra av direktionens medlemmar skall utses på förslag av arbetsmarknadsorganistionerna så att arbetarstagare och arbetsgivare är representerade i lika stort antal.

Mariehamn den 11 september 1989

Barbro Sundback